

สะพานสายรุ้ง

ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม 2562

ผ่านกาลเวลา

ปีนี้เป็นปีที่การศึกษาออลดอร์ฟมีมาครบรอบ 100 ปี จากจุดเริ่มต้นเล็กๆ ณ โรงเรียนแห่งหนึ่งที่สตูทการ์ท เยอรมัน เมื่อปี 1919 สำหรับลูก ๆ ของคนงานโรงงานยาสูบออลดอร์ฟ แอสโทเรีย การศึกษานี้ได้รับความสนใจ เป็นที่เรียกร้องต้องการของผู้ที่อยากเห็นการศึกษาให้การพัฒนาเด็กอย่างรอบด้านและสอดคล้องกับธรรมชาติของพัฒนาการเด็กอย่างแท้จริง จึงนำหลักการนี้ไปใช้ในเมืองและประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก จนปัจจุบันมีโรงเรียนที่ใช้แนวทางนี้นับพันแห่ง จนกลายเป็นเครือข่ายโรงเรียนที่ใหญ่ที่สุดในโลก

รูดอล์ฟ สไตเนอร์ไม่เพียงให้กำเนิดการศึกษาออลดอร์ฟเท่านั้น หากยังริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ อีกมากมายหลายสาขา ไม่ว่าจะเป็นการแพทย์ การเกษตร ศิลปะ

เศรษฐศาสตร์ การศึกษาบำบัด ยุติธรรม บอธเมอร์ยิมนาสติกส์ สถาปัตยกรรม
สังคม ฯลฯ ทุกสาขาล้วนอยู่บนฐานของมนุษยปรัชญาร่วมกัน

ในยุคสมัยของสไตเนอร์ นวัตกรรมใหม่ ๆ แนวคิดใหม่ ๆ วิถีปฏิบัติ
ใหม่ๆ ที่นำมาใช้ หลายอย่างเป็นความแปลกใหม่ซึ่งไม่เคยมีที่ใดมาก่อน จึง
จุดชนวนให้เกิดความคลางแคลง ไม่แน่ใจ เกิดคำถามข้อสงสัยขึ้นในหมู่คนทั่วไป
แต่หลังจากผ่านกาลเวลามา ปรากฏว่าหลายสิ่งหลายอย่างที่สไตเนอร์ได้ชี้แนะไว้
เมื่อร้อยปีก่อน เพิ่งเป็นที่เข้าใจ ยอมรับ และได้รับการพิสูจน์ในเวลาต่อมา ผล
การศึกษาวิจัยทางการศึกษา การแพทย์ ฯลฯ ในแนวทางกระแสหลักบางอย่าง
เพิ่งได้ข้อสรุปออกมาใกล้เคียงกับที่สไตเนอร์เคยว่าไว้ อาทิ เช่น

- **ไม่แยกเพศ** เมื่อโรงเรียนวอลดอร์ฟก่อเกิดขึ้นมา นโยบายของสไต-
เนอร์คือให้เป็นโรงเรียนสหศึกษา ซึ่งเป็นของใหม่สำหรับสมัยนั้น เพราะโรงเรียน
ส่วนใหญ่แยกเพศ และผู้หญิงก็ยังไม่ค่อยได้รับโอกาสให้เข้าโรงเรียนกันเท่าใดนัก

ไม่เพียงแต่
เท่านั้น เด็กผู้ชายยังถัก
นิตติ้งเย็บผ้า
เช่นเดียวกับเด็กผู้หญิง
ขณะที่เด็กผู้หญิงก็
ทำงานไม้ งานโลหะ
เคียงบ่าเคียงไหล่
เด็กผู้ชาย ที่โรงเรียน

วอลดอร์ฟไม่มีการแยกงานสำหรับผู้ชายหรือผู้หญิง แต่เป็นงานของมนุษย์ที่ทุก
คนทำได้เสมอกัน และควรเรียนรู้ที่จะทำเหมือน ๆ กัน เพราะช่วยให้เข้าใจวิธี
สร้าง ประดิษฐ์ข้าวของเครื่องใช้พื้นฐานในชีวิตประจำวันขึ้นมา ก่อนที่จะเรียนรู้
วิธีการทำสิ่งที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นต่อไป

- **จังหวะชีวิต** เด็กยิ่งเล็กก็ยิ่งต้องการจังหวะแบบแผนที่สม่ำเสมอ การจัดกิจวัตรประจำวัน สัปดาห์ ปี ของเด็กให้เป็นเวลาตามลำดับเดิม จะช่วยให้เด็กมีความสบายใจ รู้สึกมั่นคงปลอดภัย วางใจต่อโลกและผู้ดูแล จากการใช้ชีวิตอยู่กับสิ่งที่คุ้นเคย ชีวิตประจำวันเป็นสิ่งที่คาดคะเนได้ จังหวะแบบแผนเปรียบประดุจหมุดหมายในชีวิตให้เด็กยึดเหนี่ยว ช่วยให้เกิดความมั่นใจ รู้ว่าจะต้องทำอะไร อย่างไร จะมีอะไรเกิดขึ้นต่อไป การดูแลเด็กจึงทำได้ง่ายขึ้น เด็กให้ความร่วมมือดีขึ้น ชีวิตครอบครัวราบรื่นขึ้นทั้งสำหรับเด็กและผู้ใหญ่

การจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก โดยเฉพาะระดับอนุบาลในโรงเรียนวอลดอร์ฟ ยึดถือหลักการนี้มาโดยตลอด ระยะเวลาหลังนี้ การศึกษาทั่วไปเริ่มค้นพบว่าวิธีการนี้เป็นผลดีต่อการฝึกวินัยเด็ก ช่วยลดการต่อต้านต่อเสียง การเกลี้ยกล่อม คะยั้นกะยอหรือบังคับ ให้ผลดีกว่าการเปลี่ยนบ่อย ๆ แต่ครั้งไม่เหมือนกัน ซึ่งสร้างความซุกซนวุ่นวาย สับสน ไม่แน่ใจให้แก่เด็ก

- **ศิลปะ** วัฒนธรรมของมนุษย์มีฐานอยู่ที่ศิลปะ คนเราจำเป็นต้องมีสุนทรีย์และมองเห็นความงามของโลก พอ ๆ กับที่จะต้องรู้จักเหตุและผล เข้าใจตรรกะ การศึกษาวอลดอร์ฟจึงให้ความสำคัญต่อศิลปะไม่น้อยไปกว่าคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ไม่เพียงแต่เท่านั้น การสอนยังจะต้องเป็นไปอย่างมีศิลปะในทุกวิชาอีกด้วย

ที่โรงเรียนวอลดอร์ฟศิลปะไม่ใช่วิชาเสริม หรือมีไว้เฉพาะสำหรับเด็กที่มีความสามารถทางด้านนี้ แต่เด็กวอลดอร์ฟทุกคนวาดรูป ปั้น เล่นดนตรี ร้องเพลง แต่งกลอน ทำงานฝีมือ กันเป็นปกติเช่นเดียวกับการอ่าน เขียน คำนวณ

ในระยะเวลาหลังนี้ วงการศึกษาทั่วไปเริ่มยอมรับว่า ศิลปะเป็นส่วนสำคัญ สำหรับการศึกษาที่รอบด้าน สมดุล และมีส่วนช่วยในการเรียนวิชาการ

เมื่อต้นปีนี้ Andreas Schleicher ผู้อำนวยการ PISA (โครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ) ได้ให้ข้อมูลต่อคณะกรรมการธิการกรลงด้าน

การศึกษา สภาสามัญอังกฤษว่า “ในการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ศิลปะอาจมีความสำคัญเหนือกว่าคณิตศาสตร์.. อาจตรงข้ามกับปัจจุบัน วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์อาจกลายเป็น soft skills ในอนาคตเมื่อ (ความจำเป็นสำหรับความรู้) ลดลงไป hard skills อาจเปลี่ยนเป็นคุณสมบัติเช่น ความอยากรู้อยากเห็น ความเป็นผู้นำ ความบากบั่น ความทรหดอดทน เราจึงจำเป็นจะต้องออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการเหล่านี้”

- **สมุดเรียน** นักเรียนวอลดอร์ฟตั้งแต่ประถมขึ้นไปจะบันทึกเนื้อหาสาระสำคัญที่เรียนลงในสมุด พร้อมกับวาดภาพประกอบ เมื่อไม่กี่ปีมานี้มีผลการวิจัยพบว่า การวาดภาพเป็นวิธีที่ช่วยจดจำได้ดี เพราะการวาดทำให้เราต้องสังเกตรายละเอียดมากขึ้น ต้องนึกภาพในใจก่อนที่จะถ่ายทอดภาพลงบนกระดาษ จึงช่วยให้อยู่ในความทรงจำได้ดีกว่าการเขียน ไม่ว่าจะรูปที่วาดจะสวยงามหรือฝีมือดีหรือไม่ก็ตาม

- **บูรณาการ** หลายวิชาในรร. วอลดอร์ฟจะเชื่อมโยงกัน เช่น วิชาภาษาต่างประเทศ ยูริธมี หรือปั้น อาจเชื่อมโยงกับวิชาหลักหรือกิจกรรมที่เรียนอยู่ในช่วงเวลานั้น ระยะเวลาหนึ่งวงการศึกษาทั่วไปให้ความสำคัญกับการเรียนแบบบูรณาการมากขึ้น เพราะเห็นว่ามีประสิทธิภาพดีกว่าการเรียนที่แต่ละวิชาแยกจากกัน ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกัน ช่วยให้เด็กมองเห็นการเชื่อมโยงและคิดหลายๆ ทางได้ดีกว่า

- **งานบ้าน** ขณะที่โรงเรียนทั่วไปเห็นว่าหน้าที่ของนักเรียนคือเรียนหนังสือ พ่อแม่ก็ต้องการให้ลูกตั้งใจเรียนและทำการบ้าน แต่โรงเรียนวอลดอร์ฟเห็นความสำคัญของการให้เด็กช่วยงานที่บ้านที่โรงเรียนมานานแล้วว่า เป็นการให้เด็กมีส่วนร่วมในการดูแลสถานที่ ๆ ตนอยู่และใช้ เป็นการสร้างทักษะชีวิตที่สำคัญซึ่งจะติดตัวไปตลอดชีวิต ช่วยให้เด็กรู้จักทำงานที่มีความหมาย ฝึกความรับผิดชอบ เสริมสร้างความสามารถในการทำงานต่าง ๆ สร้างความมั่นใจใน

ตัวเองจากการทำสิ่งต่าง ๆ และแก้ปัญหาได้ ตลอดจนเรียนรู้ที่จะอดทนทำงานที่จำเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

หลัง ๆ นี้มีการวิจัยพบว่าเด็กที่ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านจะมีภาวะจิตใจดีกว่าเด็กที่ไม่ได้ช่วย รู้สึกว่าตนมีความจำเป็นต่อครอบครัว ประสบความสำเร็จในการเรียน และการทำงานมากกว่า เมื่อโตขึ้น มีความรับผิดชอบและคำนึงถึงผู้อื่นมากกว่า

Richard Rende นักจิตวิทยาพัฒนาการชาวอเมริกันเห็นว่า “พ่อแม่สมัยนี้ต้องการให้ลูกใช้เวลาไปกับอย่างอื่นเพื่อให้เข้าไปสู่ความสำเร็จในอนาคต แต่กลับไม่ทำสิ่งที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่า จะนำความสำเร็จมาให้ได้ดีกว่า นั่นคือ การให้ลูกทำงานบ้าน” ซึ่งในระยะยาวเป็นยุทธศาสตร์ที่ดีกว่าการให้ลูกไปเรียนเสริมหรือทำกิจกรรมพิเศษจนไม่มีเวลาทำงานบ้านเสียอีก

- **การเรียนเป็นบล็อก** ในระดับประถมและมัธยม รร. วอลดอร์ฟเริ่มวันเรียนด้วยวิชาหลัก เช่น ประวัติศาสตร์ ซึ่งเรียนติดต่อกันทุกวันใน 2 ชม. แรกของวันเป็นเวลา 2-6 สัปดาห์ จากนั้นจึงเปลี่ยนเป็นวิชาอื่น เช่น คณิตศาสตร์ ต่อเนื่องกันไปอีกหลายสัปดาห์เช่นกัน

ต่อมารร. อื่น ๆ ที่ไม่ใช่วอลดอร์ฟบางแห่งก็เริ่มเห็นประโยชน์ของการเรียนเป็นบล็อก และขยายเวลาเรียนช่วงละมากกว่า 1 คาบ เรียนเรื่องหนึ่งติดต่อกันไปเป็นเวลาหลายสัปดาห์ เพื่อให้เด็กจดจ่ออยู่กับเนื้อหาที่เรียนอย่าง

เต็มที่อยู่แล้วต่อไป แทนที่จะเรียนชั่วโมงเดียวแล้วรุ่งขึ้นเปลี่ยนไปเรียนวิชาอื่น ความสนใจจะมีได้เพียงช่วงสั้น ๆ ในแต่ละเรื่อง

- **ไม่แยกสาย** ในรร. วอลดอร์ฟไม่มีการคัดเด็กที่เรียนดีไว้ด้วยกัน แยกเด็กที่เรียนได้ไม่ดีไว้อีกกลุ่มหนึ่ง เด็กทุกคนจะเรียนไปด้วยกัน ไม่ว่าจะมีความสามารถทางการเรียนในระดับใด เด็กที่เรียนได้ดีในวิชาหนึ่ง อาจไม่ถนัดอีกวิชาหนึ่งก็ได้

นอกจากนั้น รร. วอลดอร์ฟยังไม่มี การแยกให้เรียนสายวิทยาศาสตร์หรือ ศิลปะอีกด้วย เพราะพื้นฐานของคนเราควรรอบด้าน มีทั้งวิทย์และศิลป์ประกอบ กัน ไม่ใช่เพียงด้านใดด้านหนึ่ง ไม่ว่าโตขึ้นจะไปเป็นวิศวกรหรือนักธุรกิจก็ควรมี ศิลปะในหัวใจ เช่นเดียวกับที่นักดนตรีหรือกวีควรเข้าใจหลักวิทยาศาสตร์

เดี๋ยวนี้บางประเทศก็เริ่มยกเลิกการแยกสายนักเรียนกันแล้ว เพราะ ตระหนักว่าเป็นการปิดกั้นเด็กให้เดินไปเฉพาะตามทางแคบ ๆ ต้องตัดสินใจเลือก ตั้งแต่อายุน้อยว่าจะเดินไปบนเส้นทางไหน และยากที่จะเปลี่ยนเส้นทางได้หาก ภายหลังพบว่าแท้จริงตนต้องการไปอีกเส้นทางต่างหาก การเตรียมนักเรียนให้ พร้อมสำหรับทุกความเป็นไปได้ เปิดโอกาสให้กว้าง ไม่ว่าจะหลังจากจบแล้วจะ เลือกเส้นทางใด จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กมากกว่า

- **ครูเป็นผู้ดำเนินงานโรงเรียนร่วมกัน** รร. ทั่วไปมักแยกการบริหาร จัดการให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ส่วนครูดูแลรับผิดชอบเฉพาะการสอนของตน แต่ในรร. วอลดอร์ฟผู้ทำหน้าที่บริหารมาจากกลุ่มครูในโรงเรียน มีความเข้าใจใน ศิลปะการศึกษาแนววอลดอร์ฟ มีความเกี่ยวข้องในทางปฏิบัติต่อความต้องการ ทางการศึกษาของนักเรียนและครู มีความสัมพันธ์ที่มีชีวิตต่อแรงบันดาลใจและ อุดมคติทางจิตวิญญาณที่หล่อเลี้ยงขึ้นนำการดำเนินงานของโรงเรียน และมีความ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองในเชิงจิตวิญญาณ

ในระยะหลัง ๆ นี้ร.ร. ทั่วไปบางแห่งในยุโรปและอเมริกาเริ่มตระหนักถึงปัญหาจากการที่ฝ่ายบริหารซึ่งไม่มีความเข้าใจในพัฒนาการเด็กและหลักการศึกษาดีพอ จึงเปิดให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียน การตัดสินใจ การจัดหลักสูตร การประเมินผล และเห็นถึงผลดีที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนี้ ทั้งต่อครูและนักเรียน

- **Sense** มนุษย์เรารับรู้สิ่งต่าง ๆ ในโลกภายนอกได้ด้วย sense ซึ่งเป็นช่องทางที่เชื่อมโลกภายนอกเข้ากับโลกภายในของเรา ในทางวิทยาศาสตร์เดิมพบว่า sense ของคนเรามี 5 อย่าง คือ การมองเห็น การได้ยิน การลิ้มรส การไต่กลิ่น การถูกต้องสัมผัส แต่สไตเนอร์เห็นว่าช่องทางที่เปิดให้คนเรารับรู้โลกมีอยู่ 12 ทางด้วยกัน

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันในหมู่นักสรีรวิทยาว่า sense ของมนุษย์มีไม่ต่ำกว่า 9 sense บางคนก็เห็นว่ามียากกว่านั้น ตั้งแต่ 14 ไปจนถึง 21 sense เสียด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการตีความคำว่า sense ของแต่ละคน

9 sense ที่ว่านี้ใกล้เคียงกับที่สไตเนอร์ระบุไว้ นอกจาก 5 sense ที่รู้จักกันดีแล้ว ยังมี

Nociception (sense แห่งความเจ็บปวด) ซึ่งใกล้เคียงกับ sense แห่งชีวิตที่สไตเนอร์กล่าวถึง

Thermoception (sense แห่งอุณหภูมิหรือความอบอุ่น)

Equilibrioception (sense แห่งความสมดุล)

และ proprioception หรือ kinesthesia ซึ่งใกล้เคียงกับ sense แห่งการเคลื่อนไหวที่สไตเนอร์กล่าวถึง

นอกจากนี้ สไตเนอร์ยังเห็นว่ามนุษย์เรามีอีก 3 sense คือ sense แห่งการรับรู้ภาษา sense แห่งการเข้าใจความคิด และ sense แห่งการตระหนักถึงผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นที่เข้าใจและยอมรับกันในอนาคตก็เป็นได้

ร้อยปีที่ผ่านมาได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า วอลดอร์ฟให้การศึกษาเด็กได้ดี
เพียงไร เตรียมเด็กให้พร้อมสำหรับเผชิญชีวิตอย่างไร ปลูกฝังความรักในการ
เรียนและการไขว่คว้าหาความรู้ด้วยตนเองได้มากเพียงไร ในอนาคตข้างหน้าวง
การศึกษาทั่วไปก็คงจะตระหนักในอีกหลาย ๆ อย่างที่วอลดอร์ฟปฏิบัติมานาน
แล้ว การศึกษาวิจัยต่อ ๆ ไปคงจะค้นพบคำตอบเกี่ยวกับที่วอลดอร์ฟค้นพบมาแต่
ไหนแต่ไรแล้วเพิ่มขึ้น

โรงเรียนปญฺยโทย

199 หมู่ 6 ถนนสุขาภิบาล 5 ซอย 32 แขวงอโงสิน เขตสายไหม กทม. 10220
โทร. 02 792 0670 E-mail: waldorfthai@hotmail.com
www.panyotai.com www.facebook.com/Panyotai

ขอเชิญติดตามข่าวสารในแวดวงมนุษยปรัชญาได้ทาง
facebook.com/Anthroposophical.Group.Thailand
และติดตามสารระของมนุษยปรัชญาได้จาก anthrothailand.wordpress.com